

ὄδον τοιδαῖς προέχας, οὔτε μορεῖδ' ἢ μεταβολὴν τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν αἰμοκυττάρων τοῦ νεκροῦ σώματος.

» Ἐν συνόψει, ἀγαπητέ μοι συνάδελφε, ἀνεῦρον ἐν τῷ τεμαχίῳ τούτῳ σχεδὸν πᾶν ὃ τι ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι, οἷον χόνδρον, μῦν, νεῦρον, δέρμα, τρίχας, ἀδένες, αἷμα κτλ. καὶ ταῦτα ἐν κατὰστάσει κατὰ πάντα ὑγιεῖ καὶ φυσικῇ. Λοιπὸν δὲν μ' ἀπέστειλας πτώμα, ἀλλὰ τεμάχιον ἀνθρώπου ζῶντος, οὐ καὶ οἱ χυμοὶ καὶ οἱ ἱστοὶ οὐδόλως ἀποσυνετέθησαν.

» Δέξαι κτλ.

» Κάρολος Νιμπόρ.

» Ἐν Παρίσι τοῖς τῇ 30 Ἰουλίου 1859 ».

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ο ΕΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Πρό τινων ἡμερῶν ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων ἡ εἰδήσις ὅτι κατὰ τηλεγράφημα ἐκ Μαραθῶνος σταλὲν εὑρέθη αὐτόθι μετὰ ῥαγδαίαν βροχὴν ναὸς, ὅστις ἐνομίσθη ὢν τοῦ Διονύσου ἐκ τινος ἐπιγραφῆς ἀνακαλυφθείσης. Εἰς ταύτην τὴν εἰδήσιν πεισθέντες μετέβημεν εἰς Μαραθῶνα συνοδευόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ἀξιολόγου δημάρχου κ. Καλέμη ἐπεσκέσθημεν τὰ εὑρεθέντα· γράφωμεν δὲ νῦν ἑνταῦθα περὶ τούτων τινὰ σκοποῦντα εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἀνακριβῶς καὶ ὑπερβολικῶς γρηφέντων περὶ τῆς ἀνακαλύψεως.

Εἰς τοὺς ἐξ αὐτοψίας ἢ ἐκ βιβλίων εἰδότες τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος εἶνε γνωστὸν, ὅτι τὸ Πεντελικὸν κατατείνει εἰς αὐτὴν τρεῖς τῶν τελευταίων αὐτοῦ προπόδων γνωστοὺς ὑπὸ τὰ ἑλ्ला ὀνόματα Ἀγριελλήκι (κακῶς ὀνομαζόμενον Ἀργαλλήκι ἐν πᾶσι τοῖς περὶ Ἀττικῆς τοπογραφικοῖς βιβλίοις), Κοτρῶνι καὶ Σταυροκοράκι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν ὁρέων τούτων κεῖται πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ, τὸ δὲ Σταυροκοράκι πρὸς τὰ βορειοανατολικά τοῦ πεδίου. Ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ αὐλῶνος ὅστις χωρίζει μέσσω τὸ Κοτρῶνι καὶ τὸ Σταυροκοράκι κεῖται τὸ κτῆμα τοῦ κ. Σκουζέ, τὸ καλούμενον Μπέη, ἐνθα ἐτύχαμεν εὐγενοῦς φιλοξενίας. Περὶ τὸ κτῆμα τοῦτο διέρχεται, ἐκ τῶν ὑψῶν τοῦ Πεντελικοῦ κατερχόμενος, χεῖμαρρος ὅστις διαρρέων τὸ πεδῖον ἐκβάλλει εἰς μέσον περίπου τὸν κόλπον τοῦ Μαραθῶνος. Πῶς ἐκκλείτο ὁ ποταμὸς οὗτος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶνε ἄγνωστον, τινὲς δ' ὁμῶς ὀνομάζουσιν αὐτὸν Χάρραδρον. Τούτου δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸ ρεῦμα παρακολουθοῦντες ἐφθίσαμεν μετὰ δρόμον εἰκοσι περίπου λεπτῶν ἀπὸ τοῦ Μπέη εἰς τὴν θέσιν Διαβολάκι πλησίον τοῦ Πλασοῦ, διακριτικώτεροι ὀνομαζομένην Γκοριτσαῖς τοῦ Χρυσούλα,

ἐνθα εὐρέθησαν τὰ θρυληθέντα λείψανα τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου. Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἀπογοήτευσις ἐπὶ τῇ πενιχρᾷ θεᾷ ἣτις παρέστη πρὸ ἡμῶν. Ἀντὶ ναοῦ, ἔστω καὶ ἐρηριμμένου, οἷον ἠγγείλαν αἱ ἐφημερίδες, εἶδομεν τὸ πρῶτον μόνον λίθον ἐνεπίγραφον κείμενον ἐν μέσῳ τῶν προκαλῶν καὶ τῶν πετρῶν τῆς ξηρᾶς κοίτης τοῦ χειμάρρου. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης θὰ ῥηθῶσιν ἀμέσως κατωτέρω τὰ δέοντα. Πλὴν δὲ ταύτης εἶδομεν εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν τὰ ἐρείπια δύο χθαρῶν καμαρῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐν αἷς εἶνε προφανῶς ἐνωκοδομημένοι καὶ παλαιοὶ λίθοι. Προσερίδονται δ' αἱ δύο αὗται καμαραὶ εἰς ἀντηρίδα, ἥς φαίνεται ἡ κατατομή, περιστοιχιζομένη ὑπὸ τῶν παροχθίων χωμάτων. Κατὰ πόσον ἡ ἀντηρίς αὕτη προχωρεῖ καὶ ἂν συνέχονται μετ' αὐτῆς ἄλλαι οἰκοδομαὶ μόνον τακτικῇ ἀνασκαφῇ δύναται νὰ δείξῃ. Πλὴν δὲ τούτων εἶδομεν κατὰ τὰ ἀνωφερῆ τῆς ὁχθῆς καὶ τάφων πλινθίνων λείψανα καὶ ἦσαν τινες ἀνοικτοί, σεσυλημένοι ἤδη ὑπὸ τῶν χωρικῶν· τῆς δὲ ἀποπεύρας ἀνασκαφῶν τεκμήρια προφανῆ ἦσαν ἔχνη νεοσκαφῆ δικέλλης καὶ πτύου. Ἐκείντο δὲ χαμαὶ ἐσκορπισμένα καὶ ὅστ' ἀνθρώπων καὶ ὅστρακα ἀγγείων καὶ τεμάχια ὀστέων. Ἐν δὲ τοῖς ὑπὸ τοῦ ῥοῦ ἀπεστρογγυλωμένοις λίθοις τῆς κοίτης ἠδύνατό τις ὑποτοπάζων νὰ διείδῃ καὶ ἀποκρούσματα ἔργων τῆς γλυπτικῆς· οὕτω δὲ ἐνόμισα ὅτι ἀνεγνώρισα ὠμοπλάτην μικροῦ ἀγάλματος ἔσ' τινα λίθῳ παρὰ τὴν ἀναθηματικὴν στήλην. Ἴσως δ' ὅμως ἔχει πλάσει τὸν λίθον ἐκεῖνον ἐπὶ τὸ ἀνθρωποειδέστερον οὐχὶ γλύπτου χεῖρ, ἀλλ' ἡ φύσις ἢ πολλαχῶς τοῦ ἀνθρώπου κατειρυνουμένη.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ κατὰ χώραν ὑπάρχοντα, ὁ δὲ κ. δῆμαρχος εἶπεν ἡμῖν καὶ περὶ τινων ἄλλων λειψάνων ἅτινα ἀποκομίσαντες οἱ περίοικοι εἶχον μεταγάγει εἰς τὸ χωρίον *Μαραθῶνα*. Μεταβὰς δ' ἐκεῖσε περὶ τὸ ἀπόγευμα εἶδον καὶ ταῦτα, ἅτινα σημειῶ ἐνταῦθα. Ἐν τοῖς οἰκίσκοις τῶν χωρικῶν *Καλίου Δημαγιάννη* καὶ *Σπόρου Δημαντώνη* εὗρηνται δύο βάσεις κιόνων, μία παρ' ἐκάστῳ· ἔχουσι δ' αἱ βάσεις αὗται διάμετρον μὲν 0,43, περιφέρειαν δὲ 0,40 καὶ ἀναγνωρίζονται εὐχερῶς ἐκ τῶν σπειροειδῶν κυματίων ὡς ἀνέχουσαι ποτε κίονας ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ. Ἐν δὲ τῷ οἴκῳ τοῦ Παναγῆ Χρυσούλα ἐπεδείχθη μοι περίεργον μαρμαρίνον κατασκευάσμα ἐν σχήματι δίσκου· ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ ὀμόκεντρον κυματίον. Καὶ ἡ μὲν διάμετρος αὐτοῦ εἶνε 0,75 περίπου, τίς δὲ ἡ χρῆσις ἄγνωστον καὶ δυσνόητον. Αὐτόθι εἶδον καὶ τινες ὀλίγας πλίνθους φερύσσας ἐπιτετυπωμένον κόσμημα ζητοειδές. Ἐβεβαίουν δὲ οἱ παρευθέντες ὅτι καὶ νομισμὰτα χαλκᾶ εὐρέθησαν, ὧν μοι ἐπεδείχθη ἐν ἀθηναϊκὸν κακῆς διατηρήσεως, καὶ μολυβδός δὲ ὡσεὶ τριακασίων δραμίων καὶ ἡλοῖ τινες. Τέλος δ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ δῆμαρχου εἶδον μικρὸν λίθον ἐνεπίγραφον, ἐφ' οὗ, κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ κ. Καλέμη, ὁ γεωμικτὸς διδάκτωρ κ. Λόλλιγκ εἶχεν εἶπει ὅτι εἶνε ἐπιγραφὴ γεγραμμένη βουστέρφιδόν. Ἀλλ' ὁ λίθος εἶνε οὕτως ἐφθαρμένος ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν θὰ εἶνε δυνατὴ ἡ ἀνέγνωσις αὐτοῦ.

ἴσως δὲ δὲν θὰ ἦτο παράτολμον νὰ εἶπω, ὅτι οὐδὲ βέβαιον φαίνεται ἂν εἶνε τὰ γράμματα ἑλληνικά.

Εὐρέθησαν δὲ ταῦτα πάντα, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἄνωτέρῳ, οὐχὶ πρότινων ἡμερῶν κατόπιν βροχῶν, ὡς ἐγράφη, ἀλλ' ἀνεφάνησαν ἤδη τὸ πρῶτον πρὸ μηνῶν, βεβύσαντος τοῦ χειμῶνος πολλοῦ τὸν χειμῶνα. Ἀπεκαλύφθησαν δ' ἐντελῶς ὅτε πρῶτον ἀπεξηκάνθη ἡ κοίτη ἀρχομένου τοῦ Ἰουνίου. Ἀνήγειλε δὲ περὶ αὐτῶν διὰ τακτικῆς ἐκθέσεως τὰ δεόντα ὁ δῆμαρχος πρότινων ἡμερῶν, παρκινήθεις ἴσως ἐκ τῆς ἀρίξεως τοῦ κ. Δόλλιγκ εἰς Μαρκθῶνα. Ὁ λίθος ἔχει μῆκος μὲν 0,70, ὕψος δὲ 0,31, πλάτος δὲ 0,66· ἡ δ' ἐπιγραφὴ, γεγραμμένη κατὰ τὴν ἐτέραν τῶν πλευρῶν τοῦ πλάτους, ἔχει ὡς περὶ νομοτυπίας, τῶν μὲν διατεθρυσμένων στοιχείων δηλούντων, κατὰ τὸ ἔθος, τὰ ἐν τῷ λίθῳ ἀμυδρότερα τῶν γραμμάτων, τῶν δὲ μικροτέρων ὅσα καὶ ἐν τῷ λίθῳ διὰ μικροτέρων εἶνε γεγραμμένα.

ΤΕΤΡΑΠΟΛΕΞΕΤΩΙΔΙΟ
ΜΥΣΩΙΑΜΕΘΕΞΑΜ
ΛΥΞΑΝΙΑΣΚΑΛΛΙΟΥΤΡΙΚ
ΟΡΥΞΙΟΣΗΡΧΕΝ ΙΕΡΟΠΟΙΟΙ

ΦΑΝΟΔΩΡΟΣΜΑΡΑΘΩΜΙΟΣ
ΜΕΛΑΜΩΠΟΣΤΡΙΚΟΡΥΞΙΟΣ
ΦΙΛΟΚΛΗΣΟΙΝΑΙΟΣ
ΑΝΤΙΚΡΑΤΗΣΠΡΟΒΑΛΙΞΙΟΣ

Μεταγραπτέα δὲ τῶν ἄνωτέρῳ διὰ μικρῶν γραμμάτων ὡς ἑξῆς:

Τετραπολέες τῷ Διονύσῳ ἀνέθεσαν. Λυσαρίας Καλλίου Τριχορύσιος ἤρχεν. Ἱεροποιοί. Φανόδωρος Μαραθῶνιος, Μελάμωπος Τριχορύσιος, Φιλοκλῆς Οἰναῖος, Ἀντικράτης Προβαλίσιος.

Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης θέλοντες νὰ ὀρίσωμεν τὸν χρόνον καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀνγραφῆς, εὐρίσκομεν πολλὰ τὰ δυσεξήγητα. Αἱ λέξεις *Λυσαρίας Καλλίου Τριχορύσιος ἤρχεν* δηλοῦσιν ἄρα τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα, ὃς τις εἰκάζει τὸ πρῶτον; Δύο ἐπωνύμους γνωρίζομεν φέροντας τὸ ὄνομα *Λυσαρίας*, τὸν μὲν ἄρχοντα κατὰ τὴν Ὀλυμπ. 78, 3, τὸν δὲ Ὀλυμπ. 84, 2· ἀλλὰ καὶ τὸν δεύτερον τοῦτον καὶ μεταγενέστερον, ὃν θελήσωμεν νὰ νοήσωμεν, δὲν συμβαδίζει μετὰ τοῦ χρόνου καὶ ὃν ἤρξεν (442 π. Χ.) ὁ ρυθμὸς τῶν γραμμάτων τῆς στήλης. Διότι ἀνεμένομεν νὰ ἴδωμεν τὰ γράμματα τοῦ ἄττικου ἀλφάβητου, ἀντὶ δὲ τούτων ὁ λίθος ἔχει τὸν ἰωνικὸν καλούμενον ἀλφάβητον. Μόνον δ' ἀρχαιοπραγὲς γράμμα φέρει ἡ ἐπιγραφὴ τὸ **Μ**, ἀλλὰ καὶ τούτου ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ εὐρητὰ τὸ νεώτερον σχῆμα **Ν**. Μάλιστα δ' ἀπῆρτετο, ὃν ἡ

ἐπιγραφὴ αὕτη ἀληθῶς ἦτο περὶ τὰ τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη προγενεστέρας τῆς κατ' Εὐκλείδην γραμματικῆς, καὶ εὖρωμεν τὰ προσήκοντα σχήματα τοῦ γ καὶ λ, ἥτοι τὸ Λ ἀντὶ τοῦ Γ, ἀντὶ δὲ τοῦ Λ. τὸ Μ. Ἄλλος δὲ Λυσανίας ἐπώνυμος καθ' ὃν καὶ ἐγράφη ἡ στήλη δὲν εἶνε ἡμῖν γνωστός, οὐδ' εὐρίσκομεν χρόνον κατάλληλον ὅπου καὶ θέσωμεν αὐτόν¹. Ἄρα οὕτε ὁ λίθος ἐστάθη τῷ 442, οὐδ' ὁ ἀναγραφόμενος Λυσανίας εἶνε ἐπώνυμος ἄρχων. Καὶ ὁ μὲν χαρακτὴρ τῶν γραμμάτων, πλὴν τοῦ Ν οὗ τὸ ἀρχαιότροπον ξενίζει πως, ἄγει ἡμᾶς εἰς τὰ τέλη τοῦ ε' ἢ τὰς ἀρχάς τοῦ δ' αἰῶνος, ὁ δὲ Λυσανίας εἶνε πιθανώτατα οὐχὶ ἐπώνυμος τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ἄρχων τῆς Τετραπόλεως. Ἀπετέλουν δὲ αὐτὴν αἱ τέσσαρες κατὰ τὸν Μακράθωνα πόλεις Μακράθων, Οἰνὴ, Προβάλινθος, Τρικύρουθος. Τὸ δὲ δημοτικὸν τοῦ κατοίκου τῆς Τετραπόλεως ἦτο ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ *Τετραπολιεύς* (Στέφ. Βυζ. ἐν λ. Ἀκρόπολις), κατὰ τὸν πληθυντικὸν δὲ *Τετραπολεῖς* καὶ *Τετραπολίται* (Στέφ. Βυζ. ἐν λ. *Τετράπολις*). Καὶ ἠμφισβήτησε μὲν τὸν πρῶτον τύπον ὁ Meineke γράψας *Τετραπολιεῖς*, ἀλλ' ἡ ἐπιγραφὴ ἦν ἐνταῦθα δημοσιεύομεν τρανῶς μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τῆς παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ εἰδήσεως τοῦ Φαβρίνου. Καὶ ἐνομίζετο μὲν ἄλλοτε ὅτι ἡ πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ τῶν εἰς εὐς ἀττικῶν ὀνομάτων ἤρξατο κλινομένη εἰς ἕκαστον μόνον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου², ἀλλ' ἀπὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ δικαστήμου περὶ Χαλκιδῶν ψηφίσματος τῶν Ἀθηναίων, ἐνθα ἀπαντᾷ ὁ τύπος *Χαλκιδῆες*³, ἡ γνώμη αὕτη ἐξηλέγχθη πεπλανημένη⁴. Κατὰ ταῦτα δὲ οὐδαμῶς ἄπορος προσπίπτει ἡμῖν ἐν τῇ προκειμένῃ στήλῃ ὁ τύπος *Τετραπολεῖς* ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου μαρτυρουμένου *Τετραπολεῖς*.

Περὶ τοῦ ὁργανισμοῦ τῆς Τετραπόλεως οὐδὲν εἶνε γνωστὸν, ἡ δὲ προκειμένη ἐπιγραφὴ προστίθῃσι τι ἄξιον γνώσεως, ἂν ὀριστικῶς ἀποδειχθῇ ὅτι εἶχεν ἴδιον ἄρχοντα. Ὅπως δὴποτε δὲ ἀπὸ τοῦδε δυνάμεθα νὰ ποφανθῶμεν ὅτι ἐν τῇ διοικήσει τῶν κοινῶν πραγμάτων τῆς Τετραπόλεως, τοῦλάχιστον τῶν θρησκευτικῶν, ἐκάστη τῶν τεσσάρων πόλεων εἶχε ἴδιον ἀντιπρόσωπον. Διὰ τοῦτο δὲ τέσσαρας βλέπομεν ἱεροποιούς ἐν τῇ στήλῃ, ἕνα ἕκαστης πόλεως. Ἀλλὰ τί ἦσαν οἱ ἱεροποιοὶ οὗτοι καὶ τί ὑπῆρξε τὸ ἀνκτεθέν; Ἱεροποιοὶ πολὺ λάκις μνημονεύονται ἐν ἐπιγραφαῖς ἀττικαῖς, εἶνε δὲ δέκα ἄρχοντες, φροντί-

¹ Δὲν θεωρῶ περιττὸν νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ C. I. G. τῇ ὑπ' ἀρ. 177 ἀναφέρεται Ἀντικράτης Λυσανίου Προβαλίστιος ὡς θεσμεθετήσας ἐπὶ Κηφισσοφώντος ἄρχοντος, ἥτοι Ὀλυμπ. 112, 4. Ἰσως δ' ὑπῆρξεν αὐτός ἀπόγονός τις τοῦ ἐν τῇ προκειμένῃ στήλῃ ἐπιγεγραμμένου Ἀνικράτου τοῦ Προβαλίστιου.

² W o o k l e i n, *Corae epigraph.* σ. 20 κ. εἰ.

³ Κορυναίου δὲ ἐν Ἀθηναῖς Ε' 77. — Köhler *Mittheilungen des deutschen Institutes* 1877, Ἰανουάριος. — Egger *Journal des Savants* 1876, Ἰούλιος. — Foucart, *Revue Archéol.* 1877, Α' 242.

⁴ Graux ἐν *Revue de Philologie* I, 262. Πρὸς Κ. Kühner, *Ausführl. Gramm.* I, 350 Anm. 6.

ζοντες δὲ καὶ περὶ τοῦ δερματικοῦ, ἦτοι τῶν προσόδων αἵτινες εἰσεπράττοντο ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν δερμάτων τῶν θυομένων ζώων⁵. Σπανίως δὲ μόνον εὐρίσκουμεν τοὺς ἱεροποιοὺς ἐντεταλμένους τὴν φροντίδα τῆς ἀνακρήσεως στεφάνων ἢ τῆς ἀναθέσεως ἀναθημάτων². "Αρα δὲν εἶνε ἐκ τούτων προφανῶς οἱ ἱεροποιοὶ τοῦ προκειμένου λίθου, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀρχὴ τοῦ κοινοῦ τῶν Τετραπολέων, ἢ ἐπὶ τούτῳ ὀρισθεῖσα ἢ ἐνιαυσία τις καὶ χρονία. "Αν δ' εἶνε τις ἀρχὴ ἐπὶ ὀρισμένῳ λόγῳ ἐκλεχθεῖσα, ὡς μᾶλλον νομίζω, τίς ὁ σκοπὸς τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς καὶ ὁποῖον τὸ ἀνάθημα περὶ οὗ λόγος γίνεται ἐν τῷ λίθῳ; Τοῦτο εἶνε δυσερμηνευτον. Ναὸς μὲν τις τοῦ Διονύσου δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀνετίθετο εἰς τὸν θεὸν διὰ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς, ἢ τρίπους ἢ τι ἄλλο ἄγαλμα εἰς ἣδὲ ὑπάρχοντα ναόν. "Αλλ' ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ποῦ ἐφηρμόζετο καὶ ἐν ᾧ ποίᾳ σχέσει εὐρίσκετο πρὸς τὸν ἐνεπίγραφον λίθον τὸ ἀνάθημα, διότι ἢ πρὸς τὰ ἔνω ἐπιφάνεια τῆς στήλης, μόνῃ πασσῶν, εἶνε ἀνώμαλος καὶ ἀκατέργαστος, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐλεάνθησαν διὰ τοῦ γλυφάνου· οὐδὲ φαίνονται ἐπὶ τῆς ἔνω ἐπιφανείας ἐντομαὶ πρὸς ἐνθεσιν λίθου ἢ μετὰλλου.

Πολλὰ λοιπὸν ἀφίνει τὰ σκοτεινὰ ἢ σπουδαία αὕτη ἐπιγραφὴ καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ περὶ αὐτήν. "Αλλ' ὅπωςδὴποτε δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι ἐνθα εὐρέθη αὕτη τε καὶ τᾶλλα περὶ ὧν εἶπον ἀνωτέρω, ἔκειτό ποτε ναὸς τοῦ Διονύσου, καὶ τοι οὐδεμία περὶ αὐτοῦ μαρτυρία περιεσώθη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι. Καὶ φαίνεται μὲν πως ἀντικειμένη πρὸς ταύτην τὴν γνώμην ἢ ὑπαρξίς τάφων ἐν τῇ πλησιεστάτῃ γειτονίᾳ τοῦ λίθου, ὡς εἶπον, ἀλλὰ τὴν ἀληθεῖα τοῦ πράγματος σχέσιν θὰ δείξῃ ἢ σκαπάνη. Δὲν δυσχεραίνει δὲ τὸ παράπαν τὴν εἰκασίαν ταύτην ἢ εὕρεσις τῶν ἐρειπίων ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ ποταμοῦ, διότι προφανῶς ὁ ῥοὺς αὐτοῦ ἤλλαξε δρόμον διὰ τῶν αἰώνων, ὅπερ εὐχερέστατον ἐν τῷ πεδίῳ οἶον τὸ τοῦ Μαρκθῶνος· ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἄλλοθεν ὁ ῥοὺς ἀπεκόμισε τοὺς λίθους, ὅπερ θὰ ἦτο δυσχερὲς μάλιστα διὰ τὴν βαρεῖαν ἐνεπίγραφον στήλην. "Επειτα δὲ, τοῦτο δεχόμενοι, θὰ εἴχομεν ἀνάγκην ἄλλων πάλιν εἰκασιῶν πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐνταῦθα ὑπάρξεως τῶν ἄλλων μακροσιδῶν ἐρειπίων καὶ τῆς ἀντηρίδος ἣν περιέγραψα ἀρχόμενος τοῦ λόγου.

Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀνακάλυψιν, πενιχρότερα τῶν προσδοκωμένων κατὰ τὸν θρύλον· εὐχόμεθα δ' ὅμως νὰ ἀναλάβῃ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐταιρεία τακτικὰς ἀνασκαφὰς πρὸς ἀποκάλυψιν καὶ σπουδαιοτέρων εὐρημάτων.

ΣΒΥΡ. Π. ΑΑΜΠΡΟΣ.

1 Böckh, Staatschaushaltung I, 302 καὶ ἄλλ. — Ussing Inser. Gr. ined. 47 κ. ε.

2 Ussing ἐνθ' ἀνωτ.

Η ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΚΑΣΤΑΛΙΑ

Τὸ συμβούλιον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας προτιθέμενον νὰ προβῇ εἰς ἀσκήσας ἐν Δελφοῖς, ἀπέστειλε δύο τῶν μελῶν του τοὺς κκ. Ε. Καστόρην καὶ Σ. Δραγούμην ὅπως προβῶσιν εἰς ἀγορὰν οἰκιῶν κειμένων ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων. Περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἔγραψεν ἡ Ὠρα (27 Σεπτεμβρίου 1878) τάδε :

« Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870, ὅτε ὑπὸ τῶν μεγάλων ἐν τῇ Παρνασσίδι σεισμῶν, πολλῶν κατακυλισθέντων βράχων καὶ χωμάτων, κατεχώσθη ἡ ἐν Δελφοῖς Κασταλία, μέρος μὲν τῶν ὑδάτων αὐτῆς εὐρόντος ἄλλην διέξοδον, μέρος δ' ἀπολλυμένου ὑπὸ γῆς, μόλις σήμερον ἀνακατασκευασμένη ἀποδίδεται τῇ τε Ἑλλάδι καὶ τοῖς πανταχόθεν ἐπισκεπτομένοις τὸ ἀρχαῖον μαντεῖον ἢ περίδοξος αὕτη κρήνη, ἥς αἱ Ἀγγλίδες περιηγήτριαί ὡς κειμήλιον φυλάττουσι τὸ ὕδωρ ἐν φιαλίδιοις ἐπὶ τούτῳ εἰς Δελφοὺς κομιζομένοις. Διότι ἡ πρὸς ἀγορὰν τῆς ἐπὶ τοῦ χώρου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος κειμένης οἰκίας τοῦ ἀποστράτου ἀντισυνταγματάρχου Δ. Φράγκου μεταβᾶσα εἰς Δελφοὺς ἐπιτροπὴ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας ἀπορήσασα εὐλόγως ἐπὶ τῇ τελείᾳ τῆς κρήνης κατακεχωσμένης ἐγκαταλείψει, ἀνέλαβεν αὐτὴ τὴν τῆς ἀνακαθάρσεως ἐπιχείρησιν, ἄλλως τε καὶ μικρᾶς δεομένην δαπάνης, καὶ ἐν δυσὶν ἡμέραις ἐπεράτωσε τοῦ ἔργου τὸ ἥμισυ, ἀποκομίσασα μὲν τοὺς πλείστους τῶν λίθων, διαρρήξασα δὲ διὰ πυρίτιδος τοὺς μεγίστους, ἔρξασα δὲ τῶν χωμάτων ἱκανὰ καὶ διαανοίξασα διάδον εἰς τὸ ὑπὸ γῆς ἠφανισμένον ὕδωρ. Τοῦ δὲ λοιποῦ ἔργου ἡ διεξαγωγὴ ἀνετέθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἀναχωρούσης τῇ φιλομούσῳ καὶ ἀφιλοκερδεῖ φροντίδι τοῦ ἐκ Δελφῶν κ. Ἐρωτοκρίτου Ἀθανασιάδου, φιλοτίμως ἀναλαβόντος τὴν ἐποπτεῖαν τῆς τελείας ἀνακαθάρσεως τῆς Κασταλίας. Ὑτύχησε δὲ ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὴν διήμερον ἐν Δελφοῖς διατριβὴν αὐτῆς, ἵνα θέσῃ τὰς βάσεις τῆς μεταξὺ τῶν κατοίκων καὶ αὐτῆς διεξαχθησομένης διαπραγματεύσεως πρὸς ἀγορὰν καὶ ἐπ' ἀνασκαφῇ κρήνισιν τῶν οἰκιῶν ἀπασῶν τοῦ χωρίου, μετοικιζομένου ἐκεῖ που πλησίον, καθ' ὅσον πᾶς ὁ ἱερός καὶ πλήρης ἀρχαίων λειψάνων τῶν Δελφῶν περίβολος κατακαλύπτεται ὑπὸ τῶν διακοσίων περίπου οἰκημάτων τῶν χωρικῶν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Φράγκου, οὔσης ἐκ τῶν μειζόνων καὶ κεντρικωτάτης, ἀγορὰ διευκολύνει τὸ ἔργον τῆς σκοπούμενης ἀνασκαφῆς καὶ ἀπὸ τοῦδε δὲ παρέχει ὠφέλειαν τῇ ἐπιστήμῃ, διότι παραδίδεται αὐτῇ εἰς ἐλευθέραν ἀνάγνωσιν ὅλη σειρὰ ἐπιγραφῶν ἐπὶ πολυγωνίου τοίχου περιόλου ἐπιγεγραμμένων κατ' ἐξακολουθήσιν τῶν πρό τινα ἐτῶν ὑπὸ τῶν γάλλων Wescher καὶ Foucart ἀναγνωσθεισῶν καὶ δημοσιευθεισῶν, σειρὰ ἐπιγραφῶν ἧς δὲν ἐπετράπη ἡ ἀνάγνωσις εἰς τοὺς εἰρημένους ξένους ἀρχαιολόγους ὑπὸ τοῦ γέροντος ἰδιοκτήτου τῆς ἀγορασθείσης οἰκίας ».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Εὐθ. Καστόρχης, μεταβὰς περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου εἰς Νεὺπλιον, ἔνθα ἔδωκε τὰς ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας γενομένας ἐν Μυκῆναις ἀνασκαφάς, ἐπισκέφθη καὶ τὰ πρὸ τῆς Νεὺπλίας κατὰ τὴν ΒΑ ὑπώρειαν τοῦ Παλαμῆδίου σπήλαια. Γενομένης δ' ἀκριβοῦς ἐρεύνης τάφων τινῶν, εὗρέθησαν ὅσα ἀνθρώπων, τεμάχια ἀγγείων παναρχαίων, κοσμήματα ὅλκινα καὶ ἄλλα τινὰ ὅμοια πρὸς τὰ ἐν Σπάταρ καὶ ἐν Μυκῆναις εὗρεθέντα. Τὰ εὗρηματα ταῦτα μετακομίσας ὁ κ. Καστόρχης εἰς Ἀθήνας, κατέθηκεν εἰς τὸ Μυκηναϊκὸν μουσεῖον πρὸς θέαν τῶν φιλαρχίων.

— Αἱ ἐν Μυκῆναις ἀνασκαφαὶ ἐπαναλαμβάνονται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κ. Π. Σταματάκη ἅμα ἀποπερατωθῇ ἡ κατάταξις τῶν ἐν τῷ Μυκηναϊκῷ μουσεῖῳ κομισθεισῶν νέων ἀρχαιοτήτων.

— Καθ' ἃ γράφει ἡ ἐφημερίς τοῦ Νεὺπλίου *Ἀρεξαρτησία* ἀνασκαφαὶ θέλουσι γίνεαι καὶ ἐν τῇ περὶ τὴν Ἐπίδουρον Ἀήσῃ συνιστᾷ δὲ καὶ τὸν καθαρισμόν τοῦ ἀρχαίου μεγαλοπρεποῦς θεάτρου.

— Ὁ κ. Ἑρρίκος Σχλεῦμαν μεταβὰς χάριν ἀνασκαφῶν εἰς Ἰθάκην ἐπεχειρήσατο τοιαύτας ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῆς κλιτύος τοῦ Ἀετοῦ ἐνθα ἀνεῦρε τὰ εῤείπια 190 κυκλωπείων οἰκῶν, ὡς ἐτηλεγράφησεν. Ἐπειδὴ ὅμως τακτικαὶ ἀνασκαφαὶ εἶνε ἀδύνατοι ἀπῆλθε εἰς Τροίαν ὅπου ἐξακολουθεῖ τὰς αὐτοῦ ἀνασκαφάς.

— Ἐν Δοξάτῳ τῆς Μακεδονίας συνέστη ἐταιρεία ἀρχαιολογικὴ, σκοποῦσα τὴν συλλογὴν καὶ δημοσίευσιν ἀρχαίων νομισμάτων, ἐπιγραφῶν ἐλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν, λέξεων καὶ φράσεων τοῦ λαοῦ, δημοτικῶν ᾠσμάτων καὶ πικντοίων ἄλλων προϊόντων τῆς δημόδους φιλολογίας. Αἶαν ἀξιεπαινος ὁ σκοπὸς τῆς ἐταιρείας ταύτης, εὐχόμεθα δὲ νὰ ἴδωμεν γενικωτέραν τὴν διάδοσιν ὁμοίων συλλόγων καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ἐλευθέρως καὶ δούλης Ἑλλάδος.

— Ἡ αὐτοκρατορικὴ ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ ἐν Ῥωσίᾳ ἐξέδωκε νεώστι τὴν ἐκθεσιν αὐτῆς διὰ τὸ 1875, ἐν ᾗ ὁ διάσημος ἀρχαιολόγος Στέφανι δημοσιεύει σπουδαῖον ὑπόμνημα περὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῇ νοτίῳ Ῥωσίᾳ, ἰδίως ἐν τοῖς περιχώροις τοῦ Κέρτς κατὰ τὸ 1874. Ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ταύταις εὗρέθησαν διάφοροι νέαι ἐλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ὧν μία περιέχει τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως τοῦ Βοσπόρου Σκυρομάτου, βασιλεύσαντος ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν νομισμάτων ἀπὸ τοῦ 94—124 μ. Χ.

— Ὁ κ. Ἰάκωβος Flach ἐν τῇ Nouvelle Revue Historique (1878 ἀρ. 3 καὶ 4) ἐδημοσίευσεν μελέτην περὶ τοῦ Πίνακος τῆς Aljustrel, περὶ οὗ διελέχτομέν τινα ἐν τῷ Παρνασσῷ (τόμ. Α' σελ. 552). Ἡ περὶ τῆς οὗ λόγος μελέτη ἐπιγράφεται γαλλιστὶ οὕτω· La table de bronze d' Aljustrel, étude sur l'administration des mines au Ier siècle de notre ère.